

Tako torej izpoznamo, da so velike Dvořakove skladbe na Dunaju lepo uspevale, da so mnogo v to storili Slovani in posebej še Slovenci. — Uspeh na Dunaju, v svetovnem mestu, ki podaje dan na dan najznamenitejše proizvode najveljavnejših skladateljev, je največjega pomena, ker se ne poraja iz hipnega navdušenja ali iz narodnostnih in drugih unanjih vzrokov. Dvořak je pa Dunajčanom tudi dober znanec iz filharmoničnih koncertov, kjer se goji komorna skladba. Od 1879. sem, ko se je tu prvič pojavila njegova „slovanska rapsodija“, (ki se je uže poprej igrala v Berlinu, Bretislavi, Pešti in Londonu), je postal stalen na koncertnih programih. Našel je v veljavnem in uplivnem kritiku Hanslicku velikega prijatelja in zagovornika. Hanslick in Brahms sta sicer res Dvořakov genij izpoznala in mu pripomogla do razvitka in veljave, vendar zasluge nemštva za Dvořaka niso tako velikanske, saj so poznejša njegova dela morala na Angleškem in v Ameriki priboriti mu slavo in imetja, predno so se pojavila po nemških krajih — „Glasb. Matica“ je podala v svojih koncertih tudi marsikako Dvořakovo orkestralno skladbo.

Dvořak, mesarjev sin v neki vasici blizo Melnika na Češkem (rojen 8. septembra 1848.), se je moral mnogo boriti s težavami in neugodnostimi v svojem življenju, predno je postal, kar je iz lastne moči, po zaslugi lastnega genija. Čez 10 let se je skromno preživel kakor godec v orkestru praškega narodnega gledišča in s privatnim podučevanjem. 1875. je dobil državni umetniški štipendij. 1883. ko so njegove skladbe uže slovele po svetu, je bil povabljen v London in Birmingham. Tu je uspeval njegov „Mrtvaški ženin“ in „Sv. Ljudmila“. 1890. je postal profesor na praškem konservatoriju. 1892. je prevzel vodstvo narodnega konservatorija za Ameriko v Novem Yorku. Pred par leti je ostavil to službo ter se vrnil v Evropo, kjer živi le svoji umetnosti.

Dvořak je l. 1890. postal častni doktor glasbe na vseučilišču v Cambridge; on je tudi častni doktor modroslovne fakultete praške češke univerze; 1889. je dobil red železne krone. — Odlikovan je torej in priznan od najveljavnejših strani. (Zvršetek pride.)

Dopis iz Zagreba.

Gostovanje R. J. Želazowskega.

Nikdar ne pozabim onih štirih dni, onih štirih bajnih večerov, ko je pred nami stal slavni poljski traged Roman Jastrzebiec Želazowski, bodisi že kakor Otelo, Fran Moor ali Hamlet ali Filip Derblay. Njegov sedaj milozvučni, nežni, sedaj burni, strastni glas se mora omiliti. Prikazujejoč Otela v vsej strasti prevarjenega (vsaj dozdevno) soproga — ni bil več

Poljak Roman Želazowski, temveč pravi divji črnc Otelo. Nikdar ne pozabim prizora v zadnjem dejanju, ko umori svojo ženo, Desdemono! Čutil sem z nesrečnim Otelom, trpel ž njim in se mu — divil!

Fran Moor in R. Želazowski — nista bila baš srečna, no, pa kar se je le dalo narediti, to je Želazowski učinil! — Nisem premočeval Želazowskega Hamleta s kritičnim očesom — nisem opazoval dražestne Ofelije, temveč sem le užival in užival. Nikdar še nisem videl predstavljati Hamleta tako, kakor ga je dični Želazowski! On nam ni prikazal — norca, kakor se navadno misli o Hamletu, temveč človeka-filozofa! — Zatopil sem se v te, o divni Hamlet in mislil, da si ti Poljak, da mi prikazuješ bedo jadne majke Poljske! Kadar sem začul tvoj bolesten vzdihljaj, tvoj pretresljivi krik, bilo mi je, kakor bi mi zabol kdo meč v srce.

„Pred lety ukázal se nam p. Želazowski v modernim fraku, jen že jim nedovedl zakryti bezovou duši Derblaye, duši, která jediné lidsky zaškala“, je pisala „Samostatnost“ číslo 38, povodom gostovanja njegovega v Zlati Pragi. A nam se je kot tak še le sedaj pokazal. Žal, da je komad (Ohnetov „Vlastnik taliomica“ — „Fužinar“) tako — nevreden takega umetnika. Želazowski je mojstersko prikazal boj ljubezni in — časti in mojstersko izvršil svojo „ulogo“. — „Živel Želazowski!“ „Živela Poljska!“ Gromovito pleskanje, nebrojni živio-klici, uročni trije krasni venci, so bili — odušek neznanskemu oduševljenju.

Po končani predstavi ga je čakalo pred glediščem nebrojno občinstvo, ki je, ko se je prikazal dični Roman, zaorilo navdušen „Živio!“ — Vse učiliščniki so ga dvignili v zrak in ga nesli. Mej neprestanimi „Živio“ in „Slava“-klici smo ga spremili do hotela „Imperial“, kjer so ga zopet dvignili in kjer je ogovoril zbrane ljudi z navdušenimi besedami. Navdušenost je priklopela do vrhunca — jeli so ga poljubljati in on (Želazowski) nje! Razdelil je tudi nekaj cvetja v spomin. I jaz sam hranim šop njegovih vijolic v spomin na slavnega Poljaka!

* * *

Želazowski je star 40 let; rodil se je v Lichvinu. Gimnazijske nauke je zvršil v Krakovu. Svojo karijero je počel v Krakovu, kjer je bila tedaj najboljša dramska šola. Sedaj je angaževan v Lvovu. Njegov repertoar obsega skoro vse dramske vrste, a pravo njegovo polje pa je tragedija, kjer je velik in skoro — nenadkriljiv.

* * *

Pred božičem je slavil v Pragi sijajne trijumfe. Igral je Hamleta, Frana Moora, Romeja in Otela. Intendant češkega narodnega divadla Schubert bi ga rad angažiral, toda Želazowski se še ni odločil. Op. pisceva.

A. K. Gorjančev.